

Karleby svenska gymnasiums lärstig för hållbarhetskompetens

Verktyg för hållbarhetskompetens

Gymnasiet

Målet med den här färdplanen är att ge studerande kunskaper, färdigheter och attityder som hjälper dem att bli aktörer för en hållbar vardag och framtid.

Den här lärtigen är för studerande i gymnasiet. Den är en del av den regionala standardlärtigen i Jakobstads- och Karlebyregionen - från år 1 till gymnasiet - utgående från [GreenComp](#). Här kopplar vi ihop målen i de nationella läroplanerna med materialtips och kompetenser från GreenComp och ger lärare verktyg för att planera sin undervisning och bedömning kring hållbarhetskompetens.

Lärtigen sammanställdes (2/2024) av kollegiet vid Karleby svenska gymnasium under handledning av Carolina Airue.

Verktyg för hållbarhetskompentens

Åk 1

Målet med den här färdplanen är att ge studerande kunskaper, färdigheter och attityder som hjälper dem att bli aktörer för en hållbar vardag och framtid.

Den här lärtigen är för studerande i gymnasiet år 1. Den är en del av den regionala standardlärtigen i Jakobstads- och Karlebyregionen - från år 1 till gymnasiet - utgående från [GreenComp](#). Här kopplar vi ihop målen i de nationella läroplanerna med materialtips och kompetenser från GreenComp och ger lärare verktyg för att planera sin undervisning och bedömning kring hållbarhetskompentens.

Lärtigen sammanställdes (2/2024) av kollegiet vid Karleby svenska gymnasium under handledning av Carolina Airue..

Gymnasiet åk 1

3. Främja naturen

Sida 1/2

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt obligatoriska och valbara studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

BI2 kunna beskriva **naturens mångfald** och motivera vilken betydelse den har.

BI3 kunna jämföra, analysera och **bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen**.

Att inse att människan är en del av naturen, att respektera andra arters och naturens behov och rättigheter i syfte att återställa och återskapa sunda och motståndskraftiga ekosystem.

Studerande:

- ☐ Tillbringar tid i naturen och återställer den.
- ☐ Känner till de viktigaste delarna av vår naturmiljö (geosfär, biosfär, hydrosfär, kryosfär och atmosfär) och samverkan mellan dessa.
- ☐ Vet att det kan orsaka katastrofer och konflikter när naturresurser skadas eller uttöms.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

[Materialpaket](#) om Östersjön och klimatet.

[Materialpaket](#) från WWF om biodiversitet.

Invasiva arter i närmiljön: [information och förslag](#) till aktivitet. www.vireraslajji.fi

[Förslag](#) på hur man kan återställa närmiljön. www.ymparisto.fi

[Lektionsplan](#) för att behandla konflikter om naturresurser. www.ui.se

Välkommen till Fossilmuséet, [undervisningsmaterial](#) från Naturskyddsföreningen.

Gymnasiet åk 1

3. Främja naturen

Sida 2/2

Kopplingar till GLP19:

BI2 kunna beskriva **naturens mångfald** och motivera vilken betydelse den har.

BI3 kunna jämföra, analysera och **bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen.**

PS1 bekanta sig med ett fenomen i anknytning till **välbefinnande ur ett psykiskt, biologiskt, socialt och kulturellt perspektiv.**

HÅ1 kunna beskriva och klarlägga viktiga **faktorer som påverkar människans resurser och hälsa samt analysera deras samband och verkningsmekanismer.**

GY1 tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, **utomhus** och i vatten).

Gymnasiet åk 1

4. Systemtänkande

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt obligatoriska och valbara studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

HI1 känna till de centrala **processer som format** europeiska samhällena samt det **globala ekonomiska systemet**.

BI1 känna till cellens grundstruktur och funktion på en nivå som gör det möjligt att **förstå** evolutionen och **ekosystemets funktion**.

BI2 kunna beskriva **populationernas, organismsamhällenas och ekosystemens struktur** och funktion samt skildra dessa med hjälp av exempel.

BI3 kunna jämföra, analysera och **bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen**.

Att se hållbarhetsproblem från olika sidor. Problemen granskas ex. utgående från tid, plats och sammanhang. Vet att varje mänsklig handling har miljömässiga, sociala, kulturella och ekonomiska konsekvenser.

Studerande:

- ☐ Kan bedöma samspelet mellan miljömässiga, ekonomiska, sociala och kulturella aspekter av åtgärder, händelser och kriser som rör hållbarhet (t.ex. migration som orsakas av klimatförändringar eller krig som orsakas av resursbrist).

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

Känner du till FN:s globala mål? [Filmklipp](#) med Ola Rosling. Materialpaket om de olika målen och vanliga [missförstånd](#).

Rollspel, ordna [klimatmöte](#) i klassrummet.

Plastexperiment, del av forskar fredagens material 2023, sidan 31-39 i [lärarhandledning](#).

Gymnasiet åk 1

5. Kritiskt tänkande

Sida 1/2

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

FIM2 utveckla sina färdigheter i att tolka, producera och **bedöma olika typer av texter** och deras uttryckssätt.

FIM3 utveckla sin förmåga att söka, **analysera, tolka och presentera vetenskaplig information** FY1 bekanta sig med de **metoder som används för att ta fram information** i fysiken.

KE1 utveckla sina **förutsättningar att delta i samhällsdebatten** i frågor som anknyter till kemi och att **bedöma tillförlitligheten i olika informationskällor**.

Att utvärdera information och argument, identifiera antaganden, ifrågasätta status quo och reflektera över hur personlig, social och kulturell bakgrund påverkar tänkande och slutsatser.

Studerande:

- ❑ Ifrågasätter och utmanar normer.
- ❑ Granskar och väljer källor och bildar uppfattning därefter.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

Normkoll, [manus](#) för gruppdiskussion; få koll på din roll i den hållbara omställningen.
[Självstudiehelheten](#) Svåra frågor i klassrummet, för lärare.

Gymnasiet

5. Kritiskt tänkande

Kopplingar till GLP19:

FIM2 utveckla sina färdigheter i att tolka, producera och **bedöma olika typer av texter** och deras uttryckssätt.

FIM3 utveckla sin förmåga att söka, **analysera, tolka och presentera vetenskaplig information** FY1 bekanta sig med de **metoder som används för att ta fram information** i fysiken.

KE1 utveckla sina **förutsättningar att delta i samhällsdebatten** i frågor som anknyter till kemi och att **bedöma tillförlitligheten i olika informationskällor**.

KE2 bekanta sig med den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt **vetenskapliga sätt att producera kunskap**.

HI1 förstå den historiska kunskapens karaktär och **kritiskt kunna använda och bedöma historiska källor**.

HI2 kunna **använda mångsidiga informationskällor** och **känna igen åsiktpåverkan i media under olika tider**.

RE1 kunna **analysera och bedöma aktuella medieinnehåll och debatter** om kristendomen.

KO3 **tolka mediepresentationer** och konst ur verkets, upphovsmannens, publikens och samhällets perspektiv.

Gymnasiet åk 1

11. Kollektivt handlande

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

MO3 fördjupa sina färdigheter att **kommunicera i grupp** och lära sig analysera och bedöma de fenomen som uppstår i samband med gruppkommunikation.

KO1 använda olika verktyg, material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder, individuellt eller i grupp.

MU4 fördjupa sin förståelse för olika sätt att **påverka genom musik och interaktion**.

*Att agera för förändring i
samarbete med andra.*

Studerande:

- ☐ Planerar gemensam aktion i gymnasiet.
- ☐ Bidrar till att göra andras förslag bättre, samverkar och agerar enligt gruppens plan.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

[Materialpaket](#): Skriv en debattartikel. Skolverket.

[Materialpaket](#): Vi påverkar samhälleligt. Helsingfors lär sig.

Verktyg för hållbarhetskompetens

Åk 2

Målet med den här färdplanen är att ge studerande kunskaper, färdigheter och attityder som hjälper dem att bli aktörer för en hållbar vardag och framtid.

Den här lärtigen är för studerande i gymnasiet år 2. Den är en del av den regionala standardlärtigen i Jakobstads- och Karlebyregionen - från år 1 till gymnasiet - utgående från [GreenComp](#). Här kopplar vi ihop målen i de nationella läroplanerna med materialtips och kompetenser från GreenComp och ger lärare verktyg för att planera sin undervisning och bedömning kring hållbarhetskompetens.

Lärtigen sammanställdes (2/2024) av kollegiet vid Karleby svenska gymnasium under handledning av Carolina Airue.

Gymnasiet åk 2

10. Politisk handlingsförmåga

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

MO5 göra sig **förtrogen med olika sätt att påverka och argumentera** samt stärka sina kunskaper och färdigheter i anslutning till det.

FINA5 kunna **söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller**.

FIM5 kunna **söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller**.

FI1 lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och **förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden** samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet.

HI3 **förstå sambanden** mellan olika företeelser i det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och **politiska** livet förr och i dag.

SL1 känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt **kunna agera som en aktiv medborgare** och bli intresserad av att **delta** i samhället.

Att navigera i det politiska systemet, identifiera politiskt ansvar för ohållbara beteenden och kräva ändamålsenlig politik för hållbarhet. Att visa intresse, mod och vilja att samarbeta för att nå ökad hållbarhet.

Studerande:

- ❑ Agerar för hållbarhet i enlighet med demokratiska processer, lokalt, nationellt eller internationellt.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

[Materialpaket](#) för 10 workshops, Uppdrag Demokrati. Forum för levande historia.

[Materialpaket](#), Vårt gemensamma jordklot. Grön flagg.

Gymnasiet åk 2

11. Kollektivt handlande

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

FINA5 utveckla sin förmåga att **tänka kreativt, förhandla och samarbeta.**

FIM5 utveckla sin förmåga att **tänka kreativt, samarbeta och förhandla.**

ENA5 öva sina färdigheter i att på ett strukturerat sätt presentera iakttagelser om ämnen som intresserar hen själv, både ensam och **i grupp.**

KO2 förstå de **möjligheter till påverkan** och delaktighet med hjälp av bilder som den studerande har i sitt eget liv med tanke på en estetiskt, etiskt och ekologiskt hållbar framtid.

MU2 utveckla sin förmåga att musicera **i grupp** och sin konstnärliga uttrycksförmåga.

MU4 fördjupa sin förståelse för olika sätt att **påverka genom musik och interaktion.**

*Att agera för förändring i
samarbete med andra.*

Studerande:

- ☐ Planerar gemensam action i gymnasiet.
- ☐ Bidrar till att göra andras förslag bättre, samverkar och agerar enligt gruppens plan.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

[Materialpaket:](#) Skriv en debattartikel. Skolverket.

[Materialpaket:](#) Vi påverkar samhälleligt. Helsingfors lär sig.

Gymnasiet åk 2

12. Individuell handlingsförmåga

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

MO7 öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning.

FIM4 fördjupa sin förmåga att **förstå och delta i debatter om samhälleliga fenomen.**

SL1 känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt **kunna agera som en aktiv medborgare** och bli intresserad av att **delta** i samhället.

MU4 fördjupa sin förståelse för olika sätt att **påverka genom musik och interaktion.**

Att identifiera den egna hållbarhetspotentialen och aktivt bidra till att förbättra framtidsutsikterna för lokalsamhället och planeten.

Studerande:

- ☐ Agerar på ett hållbart sätt.
- ☐ Påverkar andra.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

[Spela Free Rice spelet](#) och samla ihop riskorn för varje rätt svar. World food program, FN.
[Materialpaket](#), Jag som påverkare. Helsingfors lär sig.

Verktyg för hållbarhetskompetens

Åk 3

Målet med den här färdplanen är att ge studerande kunskaper, färdigheter och attityder som hjälper dem att bli aktörer för en hållbar vardag och framtid.

Den här lärtigen är för studerande i gymnasiet år 3. Den är en del av den regionala standardlärtigen i Jakobstads- och Karlebyregionen - från år 1 till gymnasiet - utgående från [GreenComp](#). Här kopplar vi ihop målen i de nationella läroplanerna med materialtips och kompetenser från GreenComp och ger lärare verktyg för att planera sin undervisning och bedömning kring hållbarhetskompetens.

Lärtigen sammanställdes (2/2024) av kollegiet vid Karleby svenska gymnasium under handledning av Carolina Airue.

Gymnasiet åk 3

4. Systemtänkande

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

SL3 få en bred **överblick av globaliseringen** och Finlands ställning som en del av den.
GE3 kunna **analysera naturresurserna och miljöns möjligheter** och deras **inverkan på den mänskliga verksamheten** samt jämföra olika områden.

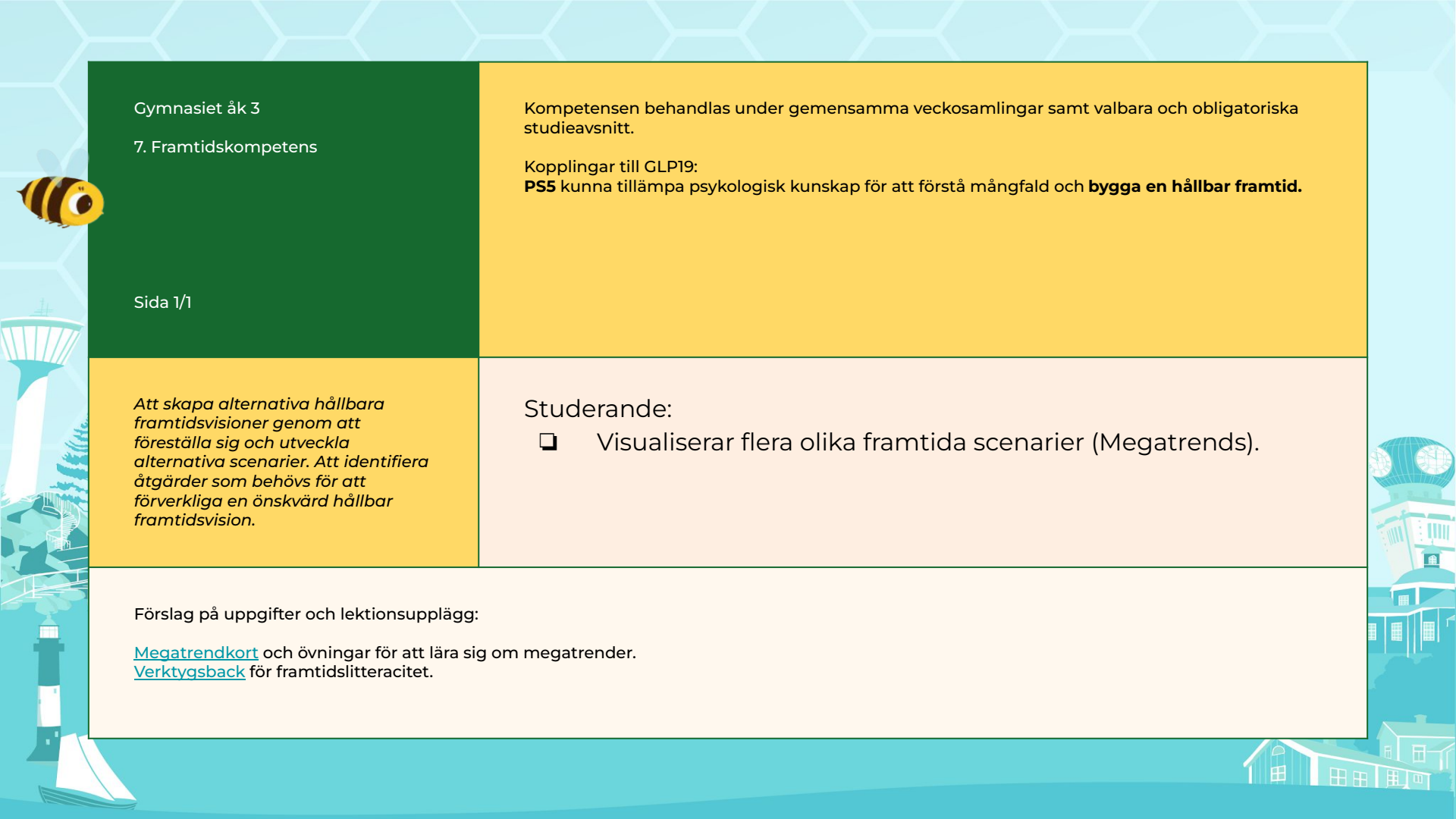
Att se hållbarhetsproblem från olika sidor. Problemen granskas ex. utgående från tid, plats och sammanhang. Vet att varje mänsklig handling har miljömässiga, sociala, kulturella och ekonomiska konsekvenser.

Studerande:

- ☐ Kan bedöma samspelet mellan miljömässiga, ekonomiska, sociala och kulturella aspekter av åtgärder, händelser och kriser som rör hållbarhet (t.ex. migration som orsakas av klimatförändringar eller krig som orsakas av resursbrist).

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

Känner du till FN:s globala mål? [Filmklipp](#) med Ola Rosling. Materialpaket om de olika målen och vanliga [missförstånd](#).
Rollspel, ordna [klimatmöte](#) i klassrummet.
Plastexperiment, del av forskar fredagens material 2023, sidan 31-39 i [lärarhandledning](#).

Gymnasiet åk 3

7. Framtidskompetens

Sida 1/1

Kompetensen behandlas under gemensamma veckosamlingar samt valbara och obligatoriska studieavsnitt.

Kopplingar till GLP19:

PS5 kunna tillämpa psykologisk kunskap för att förstå mångfald och **bygga en hållbar framtid**.

Att skapa alternativa hållbara framtidsvisioner genom att föreställa sig och utveckla alternativa scenarier. Att identifiera åtgärder som behövs för att förverkliga en önskvärd hållbar framtidsvision.

Studerande:

- ☐ Visualiserar flera olika framtida scenarier (Megatrends).

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

[Megatrendkort](#) och övningar för att lära sig om megatrender.
[Verktysback](#) för framtidsliteracitet.

Miljöveckan

Gymnasiet

Målet med den här färdplanen är att ge studerande kunskaper, färdigheter och attityder som hjälper dem att bli aktörer för en hållbar vardag och framtid.

Den här lärtigen är för studerande i gymnasiet. Den är en del av den regionala standardlärtigen i Jakobstads- och Karlebyregionen - från år 1 till gymnasiet - utgående från [GreenComp](#). Här kopplar vi ihop målen i de nationella läroplanerna med materialtips och kompetenser från GreenComp och ger lärare verktyg för att planera sin undervisning och bedömning kring hållbarhetskompetens.

Lärtigen sammanställdes (2/2024) av kollegiet vid Karleby svenska gymnasium under handledning av Carolina Airue.

Gymnasiet åk 1-3

1. Värdesätta hållbarhet

Sida 1/1

Miljöveckan

Definition:

Att reflektera över personliga värderingar, identifiera och förklara hur värderingar varierar mellan människor och över tid, och samtidigt kritiskt utvärdera i vilken utsträckning dessa värderingar stämmer överens med hållbarhetsvärderingar.

Studerande:

- ☐ Reflekterar över hur värderingar i samhället stämmer överens med hållbarhetsvärderingar.
- ☐ Förstår konsekvenserna av ställningstaganden.

Förslag på uppgifter och lektionsupplägg:

Påstående och förslag på 3 olika [värderingsövningar](#) där studerande får öva sig på att ta ställning till olika hållbarhetsfrågor.

Förslag på påståenden för [värderingsövningar](#).

Gymnasiet åk 1-3

11. Kollektivt handlande

Sida 1/1

Miljöveckan

*Att agera för förändring i
samarbete med andra.*

Studerande:

- ☐ Planerar gemensam aktion i gymnasiet.
- ☐ Bidrar till att göra andras förslag bättre, samverkar och agerar enligt gruppens plan.

Förslag på program under miljöveckan:

Fairtrade-café, loppis, plocka skräp i naturen

Gymnasiet åk 1-3

12. Individuell handlingsförmåga

Sida 1/1

Miljöveckan

*Att identifiera den egna
hållbarhetspotentialen och aktivt
bidra till att förbättra
framtidssikterna för
lokalsamhället och planeten.*

Studerande:

- ☐ Agerar på ett hållbart sätt.
- ☐ Påverkar andra.

Förslag på program under miljöveckan:

Fairtrade-café, loppis, plocka skräp i naturen

Övrig verksamhet

Gymnasiet

Målet med den här färdplanen är att ge studerande kunskaper, färdigheter och attityder som hjälper dem att bli aktörer för en hållbar vardag och framtid.

Den här lärtigen är för studerande i gymnasiet. Den är en del av den regionala standardlärtigen i Jakobstads- och Karlebyregionen - från år 1 till gymnasiet - utgående från [GreenComp](#). Här kopplar vi ihop målen i de nationella läroplanerna med materialtips och kompetenser från GreenComp och ger lärare verktyg för att planera sin undervisning och bedömning kring hållbarhetskompetens.

Lärtigen sammanställdes (2/2024) av kollegiet vid Karleby svenska gymnasium under handledning av Carolina Airue.

Gymnasiet åk 1-3

2. Stödja rättvisa

Sida 1/1

Förslag på verksamhet:

- TS03: Vardagskompetens – I förintelsens spår
- Erasmus+
- Nordplus junior
- Andra projekt och samarbeten

Att stödja jämlikhet och rättvisa för nuvarande och kommande generationer och dra lärdom av tidigare generationer i syfte att främja hållbarhet.

Studerande:

- ❑ Agerar för kulturell mångfald, jämlikhet och miljö rättvisa.

Extra material

Material

Gymnasiet
åk 1-3

